

ULUSLARARASI Eko-Okullar Programı El Kitabı

TÜRKİYE ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (TÜRÇEV)
EKO-OKULLAR PROGRAMI

Bu kitapçık, Eko-Okullar Ulusal Koordinasyonu tarafından önceki basımların içeriği güncellenerek hazırlanmış ve Türkiye Çevre Eğitim Vakfı tarafından aynı olarak basılmıştır.

YAYIN KURULU

Aynur ÇİMENÇİ
Eko-Okullar Programı Ulusal Koordinatörü

Çiğdem TUNALI
Eko-Okullar Programı Ulusal Koordinatör Yardımcısı

Murat YİĞİTOL
TÜRÇEV Genel Müdürü

Eko-Okullar Programı Ulusal Koordinasyonu
www.ekookullar.org.tr
+90 530 667 20 88 / +90 537 062 36 22
ekookullar@turcev.org.tr

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV)
www.turcev.org.tr
Mutlukent Mahallesi 2026 Sokak No:3 Beysukent/ANKARA
Tel: +90 312 222 12 90 Faks: 0 312 222 11 42
ankara@turcev.org.tr

Eko-Okullar Programı Uluslararası Koordinasyonu
www.ecoschools.global
Scandiagade 13, 2450 Copenhagen SV, DENMARK
+45 70 22 24 27
info@fee.global

ÖNSÖZ

Varoluşumuzdan bu yana gittikçe artan ve çeşitlenen ihtiyaçlarımızı doğadan karşılamakta, varlık ve gelişimimizi doğal koşullara göre şekillendirmekteyiz. Bu koşullara uyarak avcılık-toplayıcılık düzenini terk ettik. Tarımı icat ettik. Yerleşik hayata geçtik. Hayvanları ve bitkileri evcilleştirdik. Şehir devletleri, imparatorluklar, cumhuriyetler kurduk.

Bugün ise geniş çeşitlilikteki canlı yaşamını sürdürülebilir bir şekilde barındırabildiğini bildiğimiz tek gezegen olan Dünya'ya eşi benzeri görülmemiş bir baskı uyguluyoruz. Sıcaklık insan faaliyetleri nedeniyle yükseliyor ve iklim değişiyor. Nüfusumuzu yedi milyara çıkardık ve 2050 yılında on milyara ulaşmamız bekleniyor. Bilim insanları gezegen üzerinde insan türünün oluşturduğu ekolojik ayak izinin büyüklüğünün doğanın taşıma kapasitesini çoktan aştığını ve tüm doğal varlıklar hesaba katıldığında milyarlarca insanın taleplerini karşılamak için gereken dünya sayısının bugün için 1,7 olduğunu belirtiyorlar. Bu sebeple insanlar olarak tehlikeyi fark etmemiz ve doğa ile olan ilişkimizi bir an önce dönüştürmemiz hayati önem taşıyor. Bunu da ancak günlük yaşamımızdaki her türlü eylemimizde doğaya uygun, adil ve aktif katılım ilkelerini gözeterek yani sürdürülebilirliği hayatımızın her alanında merkeze koyarak sağlayabiliriz.

Eko-Okullar Programı gezegenimizi korumak için bütünsel yaklaşımı benimser ve fiziksel ve psikolojik sağlığımızın gezegenimizin sağlığına bağlı olduğunu savunur. Program kapsamında amaçlanan; sadece doğa koruma konusunda değil, aynı zamanda el izleri aracılığıyla daha iyi bir dünya için çalışan aktif vatandaşlardan oluşan bir nesile aracı olmaktır. Eko-Okul öğrencileri eylemlerinin gezegen üzerindeki etkilerinin farkında olan, bu bağlamda yaşamlarını düzenleyebilen ve canlı-cansız tüm varlıklara özen gösteren bireylerdir. Program kapsamında gerçekleştirilen doğa dostu her bir Eko-eylemin Dünya'nın farklı bölgelerinde dahi doğrudan olumlu etkileri vardır.

Kitapçıklarımızın, Eko-Okullar ailesine katılarak, 70'ten fazla ülkeyi kapsayan dünyadaki en büyük eğitim programının parçası olan tüm öğrenci, öğretmen ve okul toplumuna faydalı olmasını diler, gelecek nesillere daha güzel, temiz ve yeşil bir dünya bırakabilmek ümidi ile Yönetim Kurulumuz adına saygılarımı sunarım.

Doç. Dr. Abdulkadir ATEŞ
Türkiye Çevre Eğitim Vakfı
Yönetim Kurulu Başkanı

İÇERİK

1. TÜRKİYE ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (TÜRÇEV)	3
2. ULUSLARARASI ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (FOUNDATION FOR ENVIRONMENTAL EDUCATION-FEE)	4
3. EKO-OKULLAR PROGRAMI NEDİR?	5
4. PROGRAM AŞAMALARI	7
4.1. KAYIT OLMA	7
4.2. PROGRAMI YÜRÜTME	8
4.2.1. Eko-Okullar Komitelerinin Kurulması	9
4.2.2. Çevresel İnceleme	10
4.2.3. Eylem Planı	10
4.2.4. Gözlem ve Değerlendirme	11
4.2.5. Müfredat Çalışması	11
4.2.6. Bilgilendirme ve Katılım	11
4.2.7. Eko-İlke	12
4.3. ÖDÜL İÇİN BAŞVURU	13
4.4. ÖDÜL YENİLEME	14
5. PROGRAM KONULARI	14
6. NEDEN EKO-OKULLAR PROGRAMI?	15
7. PROGRAM DÂHİLİNDE UYGULANMAKTA OLAN PROJELER	16
7.1. ÇEVRE VE YENİLİKÇİ FİKİRLER PROJESİ (ENVIRONMENT & INNOVATION)	16
7.2. BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK ARAŞTIRMA PROJESİ (THE GREAT PLUNT HUNT)	17
7.3. EKO-OKULLAR ULUSLARARASI EŞLEŞTİRME PROJESİ (E-TWINNING)	18

1. TÜRKİYE ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (TÜRÇEV)

Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) 1993 yılında kurulmuş ve takiben Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı'nın (Foundation for Environmental Education-FEE) 5 programını Türkiye'de uygulamaya başlamıştır.

Bu programlar;

Mavi Bayrak Programı (1993),
Eko-Okullar Programı (1995),
Çevrenin Genç Sözcüleri Programı (1996),
Okullarda Orman Programı (2004) ve
Yeşil Anahtar Programı (2011) 'dir.

Mavi Bayrak Programı, plaj ve marinalarda, Yeşil Anahtar Programı, otel, kamp alanları, restoranlar, kongre merkezleri ve tatil köylerinde, Eko-Okullar ve Okullarda Orman Programları okul öncesi ile ilk ve ortaokullarda, Çevrenin Genç Sözcüleri Programı da liselerde uygulanan çevre eğitim programlarıdır. Farklı gruplara yönelik olarak uygulanan bu programlarla çevrenin korunması ve çevre bilinci oluşturulmasına yönelik çalışmalar yapılmaktadır.

TÜRÇEV, genel kurul-yönetim kurulu-denetim kurulu ve icra organı zinciri içerisinde faaliyet göstermektedir. Vakfın merkez ofisi Ankara'da olup Antalya, Muğla ve İzmir'de de şubeleri bulunmaktadır.

www.turcev.org.tr

2. ULUSLARARASI ÇEVRE EĞİTİM VAKFI

"Foundation for Environmental Education"
(FEE)

Temel amacı çevre eğitimi ile sürdürülebilir kalkınmayı desteklemek olan Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı'nın İngilizce ismi "Foundation for Environmental Education" (FEE) dir. Sivil Toplum Kuruluşu olan FEE, kar amacı gütmeyen uluslararası alanda çevre bilgisini ve bilincini artırmak amacıyla 5 program yürütmektedir. Bu programlar;

Mavi Bayrak (Blue Flag),
Eko-Okullar (Eco-Schools),
Çevrenin Genç Sözcüleri (Young Reporters for the Environment),
Okullarda Orman (Learning About Forests),
Yeşil Anahtar (Green Key)' dir.

4

Programların 3 temel hedefi vardır. Bunlar;

Anlama ve harekete geçme
Harekete geçmek için öğrenme ve fırsat yaratma olanakları sağlama
Çevre bilinci oluşturma

İlk olarak 1981 yılında Avrupa Çevre Eğitim Vakfı (FEEE) olarak kurulmuş, 2000 yılında Avrupa dışındaki ülkelerin de üyeliğe kabul edilmesiyle ismi Uluslararası Çevre Eğitim Vakfı (FEE) olarak değiştirilmiştir. FEE'nin merkezi Kopenhag'da yer almaktadır. Bugün itibari ile FEE'nin 76 üye ülkesi bulunmaktadır.

www.fee.global

3. EKO-OKULLAR PROGRAMI NEDİR?

Eko-Okullar Programı; ülkemizde TÜRÇEV tarafından yürütülen FEE destekli uluslararası bir çevre eğitim programıdır. Çevre konusunda bilinç oluşturmak ve bu konudaki insan davranışlarını olumlu yönde değiştirebilmek düşüncesi ile okul öncesi ve ilk-ortaokullarda çevre okuryazarlığı oluşturarak bilincin artmasını, aynı zamanda da öğrenilenlerin hayata geçirilmesini amaçlamaktadır.

Çevre sorunlarının yoğun olarak gündeme gelmesiyle çevre eğitiminin ve bu eğitimin araçlarının önemi her geçen gün daha da artmaktadır. Çok yönlü bir program olan Eko-Okullar Programı'nda yer alan öğrenciler program sayesinde hem çevre konularında bilgi edinir hem de sürdürülebilirliğin sosyal boyutuna da hizmet ederek ailelerini, yerel yönetimleri ve sivil toplum kuruluşlarını (STK) bu konularda bilinçlendirmede etkin rol oynarlar. Bunun yanında, Program, okullarda ISO 14001/EMAS üzerine kurulmuş bir çevre yönetim sisteminin uygulanmasını da sağlar.

Programlar kapsamında, FEE'ye bağlı olarak Eko-Okullar Programı'nı yürüten 70'ten fazla ülke bulunmaktadır. Bu ülkeler tabloda ve devamındaki dünya haritası üzerinde görülebilir.

Eko-Okullar Programı'nı Yürüten Ülkeler

Almanya	Hindistan	Malezya
Amerika Birleşik Devletleri	Hint Okyanusu	Malta
Avusturalya	Hollanda	Mauritius
Bahamalar	İngiliz Virjin Adaları	Meksika
Belçika - Brüksel	İngiltere	Moğolistan
Belçika - Flaman Bölgesi	İran	Norveç
Belçika - Valon Bölgesi	İrlanda	Polonya
Bermuda	İskoçya	Portekiz
Birleşik Arap Emirlikleri	İspanya	Porto Riko
Brezilya	İsveç	Romanya
Bulgaristan	İsviçre	Rusya
Çek Cumhuriyeti	İtalya	Sırbistan
Çin	İzlanda	Singapur
Danimarka	Japonya	Slovakya
Dominik Cumhuriyeti	Karadağ	Slovenya
Estonya	Kenya	Tanzanya
Fas	Kıbrıs	Tayland
Finlandiya	Komorlar	Türkiye
Fransa	Kuzey İrlanda	Uganda
Galler	Letonya	Ukrayna
Gana	Litvanya	Ürdün
Güney Afrika	Madagaskar	Yunanistan
Hırvatistan	Makedonya Cumhuriyeti	Zanzibar

Eko-Okullar Programı'nın en önemli özelliği; tüm okulların aynı amaca hizmet etmesi, çocukların çevre ile dost davranışlar sergileyerek, sürdürülebilir çevre kapsamında bilinçlenmesi ve aileleri ile toplumun geri kalanına ulaşmak için çalışmalar gerçekleştirmeleridir.

Eko-Okullar Programı çevre için yapılan kapsamlı bir aktiviteler programıdır. Hem bir program hem de bir ödül planı olan Eko-Okullar Programı esnek bir işleyişe sahiptir. Herhangi bir okul, bu el kitabında belirtilen yönlendirmeleri takip ederek etkinliklerini kendi şartlarına uyarlayabilir, yönetmelikleri hayata geçirirken farklı yollar bulabilir.

Eko-Okullar Programı uzun erimli bir programdır ve alınan Yeşil Bayrak Ödülü'nün her 2 yılda bir yenilenmesi gerekmektedir. Bu kapsamda çalışmaların ve ödülün sürdürülebilirliğinin sağlanması önemlidir. Çalışan Eko-Okullardan bazıları ödüle layık görülürken, bazılarının üzerinde durulması gereken noktalar hatırlatılarak sonraki yıllarda yeniden ödül için başvurması önerilmektedir.

Programın basamaklarının izlenebilmesi ve başarıya ulaşabilmesi için bazı kriterlerin yerine getirilmesi gerekir. Bunlar;

- Okul müdürü ve idarecilerin desteği,
- Koordinatör öğretmenlerin gönüllülüğü,
- Eko-Tim öğrencilerinin her aşamadaki etkinlik ve karar alma mekanizmalarına katılımı,
- Çalışanların aktif katılımı,
- Tüm okulda uzun erimli bir değişimi teşvik etmeye harekete geçme isteğidir.

4. PROGRAM AŞAMALARI

Program aşamaları;

1. Kayıt Olma
2. Programı Yürütme
3. Ödül İçin Başvuru
- 4.Ödül Yenileme

4.1. KAYIT OLMA

Eko-Okullar Programı gönüllülük esasına göre yürütülmektedir. Okulunuzu programa kayıt ettirmeden önce okul müdürünün ve diğer öğretmenlerin yeterli desteğini arkanıza almak programın okuldaki sürdürülebilirliği için büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple çalışmayı yürütecek öğretmenlerin bu el kitabını okumasını ve program ile ilgili bilgileri diğer meslektaşları ve okul çalışanlarıyla paylaşmasını öneririz.

Okul içerisindeki yönetim ve öğretmen kadrosunun;

Programın okula yararlarını,
Programın yürütülmesinde temel alınan 7 adım uygulamasını,
Programın planlama konusundaki esnekliğini,
Programın küçük ve erişilebilir hedefler seçilmesini öngördüğünü,
Programın uzun erimli bir çalışma olduğunu ve
Programın çevre eğitimi için bütünsel bir okul politikası geliştirmeye odaklanma özelliğini bilmesi beklenmektedir.

Okul yönetimi ve programı okulda öğrenciler ile birlikte yürütecek olan koordinatör öğretmen program esaslarını benimsemiş ve okullarında programı hayata geçirmeye karar vermiş ise programa müracaat edip çalışmalarına başlayabilirler. Gelecek nesillerimizin çevre bilinci kazanması ve sahip olduğu bilgileri davranış haline getirmesi konusunda duyarlı olan, bu konuda bir şeyler yapmak isteyen tüm okul öncesi eğitim kurumları ile ilk ve ortaokullar Eko-Okullar Programı'nda çalışmak için başvuruda bulunabilmektedir.

Eko-Okullar Programı üyeliği için:

4.1.1 www.ekookullar.org.tr adresinde yer alan takvimde açıklanan tarihler arasında programa üye olabilirsiniz. Sayfada yer alan "Üye ol" kısmını tıklayıp okul profilinizi oluşturmanızın ardından, üyeliğiniz ulusal koordinasyon tarafından onaylanacaktır.

4.1.2 **Yıllık Katılım Payının** (miktar ve hesap bilgileri www.ekookullar.org.tr adresinden bulunabilir) Vakfımızın hesap numarasına yatırılması gerekmektedir.

4.1.3 Yatırılan katılım payının dekontunun www.ekookullar.org.tr adresinden üyelik girişi yapılarak okul profilinde yer alan **katılım payı kısmına yüklenmesi** ve o bölümde bulunan gerekli bilgilerin doldurulması gerekmektedir.

Kaydınızın tamamlanmasının ardından kitapçıklarımız ve faturanız okulunuza gönderilecektir.

Okul profilinde özellikle iletişim bilgilerinin doğru olarak doldurulması programın yürütülme aşamasında sağlıklı bir iletişim için çok önemlidir. Bu konuda dikkatli olunması rica edilir.

4.1.4 Yeni kayıt olan okulların ilk 2 yıl "**Çöp-Atık&Geri Dönüşüm**" konusunda çalışmaları gerekmektedir. Kayıt işleminin tamamlanabilmesi için "**Çöp-Atık&Geri Dönüşüm**" konulu eylem planının takvimde belirtilen son tarihe kadar okul profiline yüklenmesi gerekir.

Dönem sonlarında ise yine okul profiline I. Dönem Sonu ve II. Dönem Sonu Raporları yüklenir. Dokümanların okul profillerine yüklenmesi, taşınması gereken özellikler ve son tarihler ile ilgili detaylara internet sayfamızdan erişilebilir.

4.2. PROGRAMI YÜRÜTME

Eko-Okullar Programı müfredat çalışmalarını ve müfredattan bağımsız olarak çevre bilincini geliştirmeye yönelik okul içi ve okul dışı etkinliklerini kapsamaktadır.

Yapılan pilot araştırmalar neticesinde programın amacına ulaşması için izlenmesi gereken en başarılı yöntem "**7 Adım**" olarak tanımlanmıştır. Okulların gönüllü olarak başvurdukları bu program, kayıtlı okullarda her eğitim-öğretim yılı içinde 7 temel adımın takip edilmesi şeklinde yürütülmektedir. Bu adımlar programın daha sağlıklı bir şekilde yürütülmesini ve her okulda benzer yollarla çalışılmasını sağlamak için öğretmen ve öğrencilere yol göstermektedir.

7 adım içerisinde bulunan maddeler:

- Eko-Okullar komitelerinin kurulması
- Çevresel inceleme
- Eylem planı
- Gözlem ve değerlendirme
- Müfredat çalışması
- Bilgilendirme ve katılım
- Eko-İlke

EKO OKULLARIN 7 ADIMI

Programda 2. yıllarını dolduran okulların konu seçimi Eko-Tim ile koordinatör öğretmen tarafından yapılır. Çalışmalar ise koordinatör öğretmen ve Eko-Tim önderliğinde tüm zümre ve sınıfları kapsayacak şekilde uygulanır.

4.2.1. Eko-Okullar Komitelerinin Kurulması

Eko-Okullar komiteleri programda yürütücü gücü temsil eder ve diğer adımların gerçekleştirilmesi için olanakların sağlanmasından, çalışmaların yürütülmesinden sorumludurlar.

2 adet Eko-Okullar Komitesi bulunmaktadır:

I. KOMİTE

Koordinatör Öğretmen ve öğrencilerden oluşan "Eko-Tim" dir. Eko-Tim programın çekirdeğini oluşturmaktadır, çalışmaları yürüten temel komitedir.

•Farklı sınıf düzeylerinden, farklı şubelerden 20-25 öğrenci ve koordinatör öğretmen(ler)den oluşan bu komite;

Program kapsamındaki çalışmaları yürüten,
Eko-Okullar panosunu düzenleyen,
Tüm okulun, velilerin ve çevre halkının program ve çalışmalar ile ilgili bilgilenmesini sağlayan komitedir.

•Eko-Tim çalışmalarını okulun tümüne aktarmak ile yükümlüdür ve aktarabildiği oranda başarılıdır.

•Koordinatör Öğretmenin İngilizce bilmesi tercih edilmekle beraber şart değildir. Ayrıca koordinatör öğretmenin bilgisayar kullanabilmesi ve okuldaki görevine ek olarak çalışmaya gönüllü olması önem taşımaktadır.

II. KOMİTE

Okul müdürü, koordinatör öğretmen, Eko-Tim'den bir öğrenci, okul aile birliği temsilcisi, veliler, ilgili öğretmenler, yerel yönetim temsilcilerinden oluşan bir komitedir.

Programın danışma ve icra kurulu olarak tanımlayabileceğimiz bu komite, çalışmalar için uygun ortam sağlama ve çalışmaların gidişatını izleme konusunda öncülük eder. Bu komitenin amacı;

Diğer adımların uygulanmasını sağlamak,
Çocuklara sorumluluk vermek ve görüşlerinin değerlendirildiğini göstermek,
Okul komite üyelerinin görüşlerinin alındığını ve uygun ortamlarda harekete geçildiğini göstermek,
Programın devamlılığını sağlamak,
Okul yönetimi, yerel yönetimler ve veliler arasında bağ kurmaktır.

Eğitim-Öğretim yılı içerisinde en az iki defa, ihtiyaç halinde ise koordinatör öğretmenin talebi doğrultusunda okul müdürü tarafından herhangi bir zamanda toplantıya çağrılır. Toplantıda alınan kararlar bir tutanağa bağlanmalıdır. Gündem ve tutanak okulda bulunan Eko-Okullar dosyasında saklanmalıdır.

4.2.2. Çevresel İnceleme

Çevresel inceleme, okulun çevreye olan etkilerini tüm yönleriyle (çalışılan konuya göre atık yönetimi, yakıt kullanımı, su tüketimi, satın alma politikaları, dış çevre, okul çevre politikası ve eğitim-öğretim deneyimleri... gibi) ele alan, ucu açık bir kontrol listesidir. Çalışmaya başlamadan önce yapılacak çevresel inceleme, okul ve çevresinin çalışılan konu ile bağlantılı olarak nelere ihtiyacı olduğunu, hangi noktalara ağırlık verilmesi gerektiğini ve eylem planı hazırlanırken dikkat edilecek noktaların keşfedilebilmesini sağlar. Böylece "Nereden Başlayacağız?" sorusunun cevabı bulunmuş olur.

Çevresel inceleme ilerleyen zamanlarda başarınızı ölçebilmenize, gerçekçi hedefler koyabilmenize ve zaman zaman motivasyonu artırmaya yardımcı olacaktır. Yapılan inceleme ve araştırmalar sonucunda nereden başladığınızı bilebilir ve uygulamalar sırasında gelişimi gözlemleyerek programın okul bünyesinde ve veliler tarafından kabul görmesini kolaylaştırabilirsiniz.

Çevresel inceleme için kullanılacak bazı yöntem ve listeler ilgili konuların kitapçıklarında bulunabilir.

10

4.2.3. Eylem Planı

Eylem Planı, çevresel inceleme sonucunda gerçekçi hedefler temel alınarak belirlenen çalışmaların eğitim-öğretim yılı içerisinde nasıl gerçekleştirileceğinin planıdır. Bu planlama Eko-Okullar Programı'nın temelidir ve ders yılının başladığı tarihten bitim tarihine kadar olan süreçteki çalışmaların aylık çizelgeler halinde takvimlendirilmesini sağlar. Eylem Planı çalışmaların hangi aylarda, kimler tarafından ve hangi sınıf veya yaş düzeyine göre yapılacağını içermelidir. Çalışmaların müfredata paralel olarak planlanması uygulamada kolaylık sağlayacaktır.

Başarının güveni geliştirmesi ve motivasyonu artırıcı gücü vardır. Bu nedenle erişilebilir ve gerçekçi hedeflerin konması büyük önem taşımaktadır. Başarısızlığın moral bozup coşkuyu azaltmaması için başlangıçta çok yüksek hedefler seçilmemesi önerilir.

Bir eğitim-öğretim yılı için hazırlanan eylem planında, müfredat çalışmaları, eko-tim çalışmaları, okul içerisinde ve dışarısında ders içi-dışı yapılacak etkinlikler, **eylem günü**, alan çalışması ve yapılması planlanan diğer çalışmalar yer almalıdır. Konu ile ilgili olarak yapılan alan çalışmaları, öğrenilenlerin somut hale gelmesine imkan sağlar. Örneğin; Eko-Tim öğrencilerinin tamamı veya bir kısmı geri dönüşüm merkezi ziyaretine götürülebilir. Böylece geri dönüşümün aşamalarını ve nasıl yapıldığını yerinde görerek öğreneceklerdir. Gezi sonrasında ise deneyimlerin panoda veya sunum halinde okulun geri kalanı ile paylaşılması büyük önem taşımaktadır.

4.2.4. Gözlem ve Değerlendirme

Gözlem ve değerlendirme, çalışmaların yürütüldüğü süreç içerisinde hedeflere giderken gelişimin kontrol edilmesi konusunda programın güvenilirliğini ve uygulama ile ilgili geri bildirim alınmasını sağlar. Eylem planına paralel olarak uygulamaların sonuçlarının gözlemlenmesi ve etkinlik sonuçlarının çeşitli ölçüm materyalleri kullanılarak koordinatör öğretmen ve öğrenciler tarafından değerlendirilmesidir.

Sonuçların somut olarak görülmesi ve değerlendirilmesi başarının artmasında hem yol gösterecek hem de motivasyon artırıcı olacaktır. Okulun geri kalanını da motive edebilmek için elde edilen verilerin duyurulması ve paylaşılması önem taşımaktadır. Değerlendirmeler sonucuna göre bazı etkinlikler değiştirilirken sonucu verimli olanlar daha da yaygınlaştırılabilir.

4.2.5. Müfredat Çalışması

Eko-Okullar Programı'nın ardındaki ilke, müfredat konuları içerisinde yer alan çevre konularının müfredat içerisinde detaylandırılması ve tüm okuldaki Eko-Okul çalışmalarını etkilemesi ve desteklemesidir. Çalışılan konu ile ilgili müfredat bağlantısı kurulması ayrıca farklı branşlardaki öğretmenlerin program içerisindeki çalışmalarda yer almasını sağlamaktadır. Çevre eğitiminin disiplinlerarası niteliği göz önünde bulundurulduğunda farklı zümrelerce aynı konu üzerine yoğunlaşılması ve benzer şeylerin vurgulanması örtük müfredat etkisi yaratarak öğrencilerin dikkatinin çalışılan konuya çekilmesini kolaylaştırmaktadır.

Eko-Okullar Programı'nda çalışmaya başlayan okulların ilk 2 sene için çöp-atık&geri dönüşüm çalışmaları gerekmektedir. Diğer çevre başlıklarına kıyasla biraz daha somut olan bu konunun farklı derslerde vurgulanması yapılan diğer uygulamalar ile bütünleşecektir. Müzik dersinde konu ile ilgili şarkı öğrenilmesinden, matematik dersinde çözülecek problemin hikayesini çöp-atık veya geri dönüşüm gibi temalar üzerine oluşturmaya kadar farklı alanlar çalışma ile ilişkilendirilebilir. Dikkat edilmesi gereken nokta ise yapılanların sadece şarkı öğretmek, problem çözmek, resim çizdirmek veya kompozisyon yazdırmak gibi faaliyetlerle sınırlı kalmayıp bu faaliyetlerin öncesinde veya sonrasında bu konuların neden önemli olduğu konusunda öğrencilerle sohbet, tartışma veya beyin fırtınası ortamı oluşturulmasıdır. Müfredat çalışması içerisinde amaç sadece etkinliğin yapılması değil, etkinliğin uygun olan öğretim tekniği kullanılarak programın kazanımlarına erişebilmeyi sağlayacak şekilde kurgulanmasıdır.

Müfredat çalışmaları için yapılan zümre toplantılarında bu ayrıntılara dikkat çekilerek, öğretmenleri yönlendirmek ve cesaretlendirmek faydalı olacaktır. Böylece çocuklar yerel düzeyden küresel düzeye kadar çevre ile ilgili gelişmelerden haberdar olabilir, konunun önemini kavrayarak belirli bir bilinç düzeyine ulaşabilir ve bu konularla ilgili fikir geliştirerek davranışlarını bu şekilde düzenleyebilirler.

Eğitim-öğretim yılı içerisinde Eko-Okullar Programı kapsamında müfredat dahilinde yapılacak olan çalışmaları tüm öğretmenlerin rahatlıkla takip edebilmesi için hazırlanmış olan "Eylem Planı" öğretmenler odasında bir panoya veya duvara asılabilir.

4.2.6. Bilgilendirme ve Katılım

Program kapsamında çalışmalarını sürdüren Eko-Tim, program ve yapılan çalışmalar ile ilgili okulun tümünü ve çevre halkını bilgilendirmekle yükümlüdür.

Bilgilendirme:

- Eko-Okullar Panosunun öğrencilerin ve okula gelen diğer ziyaretçilerin görebileceği bir yerde olması, dikkat çekmek, etkinlikleri duyurmak ve Eko-İlke'yi paylaşmak için oldukça etkili bir yöntemdir.
- Eko-Okul çalışmaları okul gazetesi veya internet sayfasında yer alabilir. Programa özel Eko-Okullar bülteni çıkarılabilir. Böylece bilinçlendirme konusunda velilere ve okul dışına da ulaşılabilir.
- Ulaşılan hedefleri duyurmak veya çocukların kendi araştırma ve sonuçlarını aktarabilmek için toplantılar düzenlenebilir. Törenlerin öncesinde Eko-Tim öğrencileri duyurularını veya paylaşımlarını yapabilirler.
- Öğrenciler ile birlikte daha geniş kitlelere ulaşabilmek için bir "Eylem Günü" düzenlenmelidir. Eylem gününde program kapsamında çalışılmakta olan konu ile ilgili dikkat çekmek, bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapmak faydalı olacaktır.
- Görüşleri almak veya çevre bilincini yaygınlaştırmak amacıyla okul içinde ve dışında anketler uygulanabilir, broşürler hazırlanabilir.
- Dönem sonlarında veya uygun görülen zamanlarda yapılan çalışmaların sergilenmesi sağlanabilir.
- Yerel radyo ve televizyon programlarına katılım sağlanabilir. Çalışmaların yaygınlaştırılması ve duyurulması için medyadan yararlanılabilir.

Katılım;

- Aileler, komşular, yerel yönetimler, iş dünyası ve sivil toplum kuruluşları gibi geniş bir topluluğun işin içine katılması hem çevre bilincini yaygınlaştırmak için hem de okulun kendini tanıtması açısından büyük yarar sağlar.
- Katılım çeşitli toplantılar yolu ile çalışmalarda onlara da belirli görevler vererek sağlanabilir. Program içerisindeki çalışmalara katılan her kesim öneri, pratik yardım, maddi yardım ve manevi destekleri ile çalışmalara daha da güç katacaktır.

4.2.7. Eko-İlke

Eko-İlke okulun program dahilinde çevre ile ilgili yaptığı çalışmalarındaki hedeflerinin bir cümlede ifade edilmesidir.

Eko-İlke akılda kolay kalabilen, mesaj veren ve eylem belirten açık bir cümle olmalıdır. Okula ilk defa gelen bir kişi Eko-İlke'yi okuduğunda çevre ile ilgili olarak verilen olumlu mesajı anlayabilmeli ve kendisi de isterse bu cümleyi hayatına yerleştirebilmelidir. Öğrenciler Eko-İlke'den yola çıkarak yaşamlarında benzer ilkeler edinebilmelidirler.

Eko-İlke okulun farklı yerlerinde sergilenmeli, yeni konular belirlendikçe güncellenmelidir. Her cümle, tüm öğrenci ve çalışanların üstlenip uygulayabileceği bir hedefi içermelidir.

Eko-İlkenin oluşturulmasında ve seçilmesinde öğrencilerin etkin rol oynaması çok önemlidir. Kendi katkılarını hissetmeleri ilkeyi önemsemelerini ve kabullenmelerini sağlayacaktır. Eko-İlke "çevre ile ilgileneceğiz, yaban hayata önem vereceğiz" şeklinde genel ifadeler içermemelidir.

Eko-İlke olabilecek cümleler şu şekilde olabilir;

Çevreye zarar veren her türlü tüketimi azaltacağız.
İki yüzü de kullanılmış olan kağıtları geri dönüşüme atacağız.
Enerji tasarruflu lambalar kullanacağız.
Muslukları boşa akıtmayalım.
Çevre dostu temizlik ürünleri kullanalım.

4.3. ÖDÜL İÇİN BAŞVURU

Program ödülü Yeşil Bayrak'tır. Yeşil Bayrak Ödülü uluslararası bir eko-etiket olup çevreye duyarlı okulu simgelemekte ve o okulda uluslararası düzeyde çevre eğitimi yapıldığını göstermektedir. Sadece belirli bir alanı ağaçlandırmak ya da okula geri dönüşüm kutuları temin etmek Yeşil Bayrak başvurusu için yeterli değildir.

Yeşil Bayrak Ödülü'ne başvurabilmesi için bir Eko-Okulun;

En az 2 eğitim-öğretim yılı başından itibaren programda yer alıyor olması ve 2 yıldır aynı konuyu çalışıyor olması,
2 eğitim-öğretim yılına ait tüm dokümanlarını (yıllık katılım payları, eylem planları, dönem sonu raporları) eksiksiz ve zamanında yüklemiş olmaları gerekmektedir.

Eko-Okullar Programı kapsamında 2 yıl boyunca çalışan ve süreç içerisinde gerekli dokümanları Eko-Okullar ulusal koordinasyonuna ulaştıran okullar Nisan, Mayıs aylarında ulusal koordinasyon tarafından ziyaret edilir ve çalışmaları yeterli görülen okullar uluslararası nitelikli "Yeşil Bayrak Ödülü" ile ödüllendirilirler. Yeşil Bayrak Ödül başvurusu "Ön Başvuru Formu"nun ve "Yeşil Bayrak Başvuru Dosyası"nın ulusal koordinasyona gönderilmesi şeklinde yapılır.

1) Ön Başvuru Formu

Ön Başvuru Formu ulusal koordinasyonun ilerleyen süreçlerdeki planlamaları yapabilmesi için büyük önem taşımaktadır. Eko-Okullar internet sayfası **Yeşil Bayrak Ödülü Başvurusu** bölümünde yer alan bu formun takvimde belirlenen tarihler içerisinde internet üzerinden gönderilmesi gerekmektedir.

Ön başvuru tek başına yeterli değildir. Mutlaka başvuru dosyasının da gönderilmesi gerekmektedir. !!!!

2) Yeşil Bayrak Başvuru Dosyası

Başvuru dosyasının içeriği, Eko-Okullar Programı'nın yürütülmesinde temel olan "7 Adım"ı içerecek şekilde hazırlanmıştır. Bu kapsamda sorulara ayrıntılı cevaplar verilmesi Yeşil Bayrak süreci için büyük önem taşımaktadır.

Yeşil Bayrak Ödülü başvuru dosyasının ulusal koordinasyona gönderileceği tarih aralığı www.ekookullar.org.tr adresinde yer alan "**çalışma takvimi**" bölümünde açıklanmıştır. Belirlenen son günden sonra kargoya verilen dosyalar ulusal koordinasyon tarafından kabul edilmeyip geri gönderilmektedir. Bu sebeple her sene güncellenen takvime uyulması ve başvuru dosyalarının sadece bu tarihler arasında gönderilmesi önemle rica olunur.

Yeşil Bayrak başvuru dosyası içeriği ve ilgili açıklamalar internet sayfamızdan takip edilmelidir.

www.ekookullar.org.tr

4.4. ÖDÜL YENİLEME

Yeşil Bayrak Ödülü ile ödüllendirilmiş bir Eko-Okulun Yeşil Bayrağı'nı dalgalandırmaya devam edebilmesi için çalışmalarına devam etmesi ve iki yıl sonra yeniden ödül yenilemek için başvuruda bulunması gerekmektedir.

Ödülün iki yıl süreyle verilir sonrasında tekrar yenilenmesinin nedeni, çalışmaların sürdürülebilirliğini sağlamaktır. Okul nüfusunun sürekli değiştiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda okulun çevre konusundaki çalışmalarının da sürekli olması önemlidir.

Ödül yenileme sürecinde, okulun, tıpkı ilk bayrak başvurusunda yaptığı gibi "7 adım" kapsamında çalışmalarını yürütmüş ve dokümanlarını eksiksiz olarak tamamlamış-iletmiş olması gerekmektedir. Ödül yenileme başvurusunda Yeşil Bayrak başvuru sürecindeki yöntem izlenir.

5. PROGRAM KONULARI

Program kapsamında seçilen konu 2 yıl boyunca değiştirilmeden çalışılır. Okul, başvurusu sonucunda Yeşil Bayrak Ödülü'ne hak kazanıp Program'a devam etmek isterse yeni konu seçer. İlk 2 yıl boyunca çalışılması gereken konu "çöp-atık&geri dönüşüm" konusudur. Temel olarak tüketimin farkına varılması ve geri dönüşümün üç okunun anlamının kavranılması amaçlanmaktadır. Böylece, üç oku oluşturan "tüketimi azaltmak", "tekrar kullanmak" ve "geri dönüştürmek" olarak ifade edilen adımlar programı yürütenler tarafından benimsenecektir.

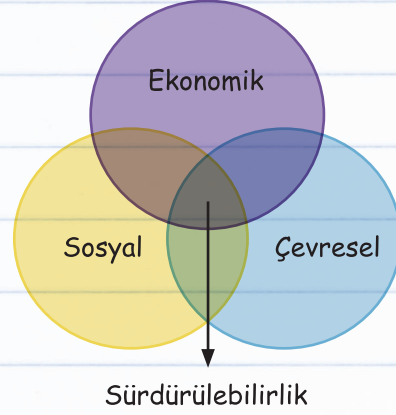
İlk 2 yıl sonunda çöp-atık&geri dönüşüm konusunun ardından işlenebilecek diğer konular:

- Enerji
- Su
- Biyolojik Çeşitlilik
- Tüketim Alışkanlıklarımız
- İklim değişikliği & Küresel Isınma
- Ulaşım
- Sağlıklı Yaşam & Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar
- Hava-Su-Toprak-Gürültü-Işık Kirliliği
- Organik Tarım
- Küresel Vatandaşlık

6. NEDEN EKO-OKULLAR PROGRAMI?

Eko-Okullar Programı sürdürülebilir kalkınmanın hem çevresel, hem sosyal, hem de ekonomik boyutlarıyla ilişkilidir. Küçük yaşta verilen çevre eğitimi ile çevreye duyarlı davranışlar sergileyen bireyler yetiştirmek sürdürülebilirliğin çevresel boyutuna, program kapsamında yapılan çalışmaların okulla sınırlı kalmayıp tüm toplumla paylaşılması sürdürülebilirliğin sosyal boyuta ve enerji, su gibi konular çalışılırken bilinçli tüketim ve tasarruf gibi konuların ön plana çıkarılması sürdürülebilirliğin ekonomik boyutuna destek sağlamaktadır.

Eko-Okullar Programı'nın uygulanması öğrencilere çevre konusunda olduğu kadar, yaşamları boyunca da kullanacakları ve başarılarını etkileyecek alışkanlıklar kazandırır.

Bu program kapsamında öğrenciler;

- Bir grup üyesidir ve yeni bir kimlik geliştirir.
- Grup çalışmalarında yer alarak katılımcı-girişimci bir yapı kazanır.
- Sorunları tanıma, tartışma, karar verme ve çözüm üretme becerilerini geliştirir.
- Plan yapma, rapor yazma gibi beceriler kazanır.
- Tüketim alışkanlıklarını değiştirir. Tasarruf etmeyi ve doğal kaynakların önemini öğrenir.

Okul ise;

- Öğrencilerce sahiplenilir.
- Temizlik ve düzenini sürekli kılar.
- Su ve elektrik tasarrufunu öğrenci katılımıyla sağlar.
- İsterse iletişim ağıımız kanalıyla ulusal ve uluslararası düzeyde etkileşir ve tanınır.

7. PROGRAM DÂHİLİNDE UYGULANMAKTA OLAN PROJELER

7.1. Çevre ve Yenilikçi Fikirler Projesi (Environment & Innovation)

FEE tarafından yürütülen ve Toyota Motor Avrupa fonu tarafından desteklenen uluslararası projenin amacı, okulların günümüz çevre problemlerine yenilikçi çözümler bulabilmelerini teşvik etmektir.

Yarışma kapsamında okullara proje bütçelerine göre fon verilmiş ve bu fonu alan okullar fikirlerini hayata geçirme fırsatı yakalamışlardır.

Proje kapsamında farklı çevre başlıklarında toplam 5 etap tamamlanmıştır.

1. Etap: Sürdürülebilir Ulaşım

Katılımcı Ülkeler: İtalya, İspanya, Almanya, Birleşik Krallık (birinci)

2. Etap: İklim Değişikliği: Enerji Tasarrufu Yapalım!

Katılımcı Ülkeler: İtalya, Portekiz, Danimarka, Finlandiya, Norveç, Türkiye (birinci)

3. Etap: Haydi Enerjiyi Koruyalım!

Katılımcı Ülkeler: Slovenya ve Danimarka (birinci)

4. Etap: Atıkları Azaltalım!

Katılımcı Ülkeler: Danimarka, Türkiye, Letonya ve Slovenya (birinci)

5. Etap: Sürdürülebilir Ulaşım

Katılımcı Ülkeler: Türkiye, Danimarka ve Slovenya (birinci)

"Sürdürülebilir Ulaşım" konulu 5. etabın ulusal I.si **Eskişehir I. Hava İkmal Bakım Merkezi İlkokulu**, uluslararası I.si ise **Slovenya'dan Zadobrova İlkokulu** olmuştur.

Eskişehir I. Hava İkmal Bakım Merkezi İlkokulu öğrencileri "Sürdürülebilir Ulaşımında Çocuk Güvenliği" başlıklı projeleri kapsamında sabit, gizli ve katlanabilir çocuk koltuğu geliştirmişler ve her bir araca üretim aşamasında eklenecek bu koltuklarla ebeveynlerin ihmali ortadan kaldırmayı ve çocukların kazalardan en az şekilde etkilenmesini amaçlamışlardır. Öğrenciler böylece, sürdürülebilir ulaşımın en önemli alt başlıklarından biri olan "can güvenliği" konusunun önemini vurgulamışlardır.

Slovenyalı öğrenciler ise projeleri kapsamında, okullarının çatısına bir güneş pili koymuşlar ve bahçelerinde oluşturdukları bir şarj noktasında evlerinden getirdikleri elektronik kaykaylarını depoladıkları güneş enerjisiyle şarj etmişlerdir. Bu proje ile öğrenciler geri dönüşümün ve yeni teknolojilerin sürdürülebilir ulaşım konusunda çevre dostu alternatif yollar açabileceğini göstermiştir.

Çevre ve Yenilikçi Fikirler Projesi etaplarında derece alan ulusal-uluslararası projelere ve proje detaylarına Eko-Okullar internet sayfamızdan ulaşılabilir.

7.2. Biyolojik Çeşitlilik & Büyük Bitki Araştırma Projesi (The Great Plant Hunt)

10 ülkenin katıldığı ve 5 yıl boyunca süren projede okullar, biyolojik çeşitlilik kapsamında okul bahçesi ve çevresinde yer alan bitki ve hayvan türleri (flora-fauna) üzerinde yoğunlaştılar. Projeye katılan okullar, ulusal koordinasyon tarafından gönderilen güz anketini öğrencilere uygulayarak öğrencilerin bu türler ile ilgili bilinç düzeyini ölçtüler. Okul bahçesi ve yakın çevrenin habitat haritasını yapıp Eko-Okul panosuna asan okullar, "Alan Davranış Kuralları Formu", "Bir Bakışta Büyük Bitki Araştırma Projesi Kitapçığı", "Büyük Bitki Araştırma Projesi Öğretmen El Kitabı", "Tür Kartları ile İlgili Yapılabilecek Aktiviteler", "Darwin'in Ayak İzleri Posterini", "Habitat Haritalaması Sunumu", "Darwin'in İzinden Yürümek Kitapçığı" isimli yönlendirici belgeleri kılavuz edinerek bu türleri öğrendiler ve açık alan etkinlikleri ile çalışmalarına yıl boyunca devam ettiler.

Proje süreci her yıl aşağıdaki yaş gruplarının dahil olması ile devam ettirilmiş ve öğrenciler çevrelerinde yaşayan onlarca bitki ve hayvan türünü detaylı bir şekilde tanımıştır.

- 5-6 yaş, gözlemciler
- 6-7 yaş, kaşifler
- 7-8 yaş, düşünürler
- 8-9 yaş, koleksiyoncular
- 9-10 yaş, araştırmacılar
- 10-11 yaş, bitki dedektifleri

Proje internet sayfası Wellcome Trust adlı kurum tarafından Charles Darwin'in 200. doğum gününe dikkat çekmek amacıyla finanse edilmiş, proje materyalleri Royal Botanic Gardens, Kew tarafından oluşturulup geliştirilmiş, çeviriler ise Eko-Okullar ulusal koordinasyonu tarafından yapılmıştır. Projenin fonu yine Toyota Motor Avrupa tarafından sağlanmıştır.

Proje ile ilgili detaylı bilgi, fotoğraf ve çalışmalara Eko-Okullar ulusal ve uluslararası internet sayfaları ile <https://turkey.exposure.co/> adresinden ulaşılabilir.

7.3. Eko-Okullar Uluslararası Eşleştirme Projesi (E-Twinning)

Projenin amacı Dünya çapındaki Eko-Okulları birbirleriyle sürekli temas halinde tutmak ve okullar arasında bir bağ kurarak farklı çalışmalar yapmalarını sağlamaktır.

Proje sayesinde, Dünya'nın dört bir yanından programı yürüten onbinlerce okul internet üzerinden oluşturulan ağ aracılığı ile birbirlerine ulaşabilmekte, aynı konuyu çalışan okullar ortak projeler geliştirebilmekte ve kardeş okul olabilmektedirler.

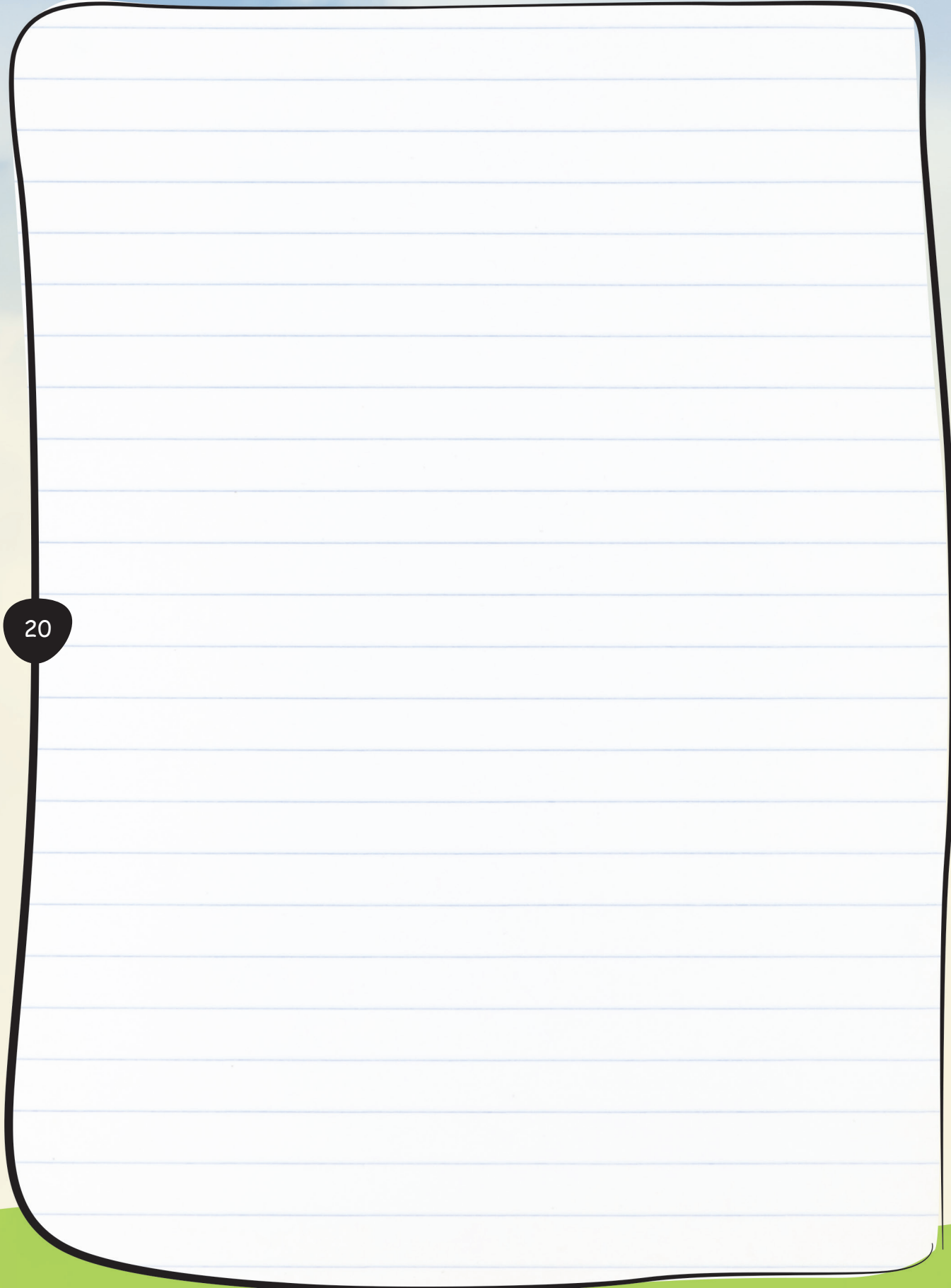
Eşleştirme projesiyle okullar interneti kullanarak kendileri ile ilgili bilgileri, Eko-Okullar Programı dahilinde yaptıkları çalışmaları, ilgi alanlarını, yerel kültürlerini, doğal-tarihsel zenginlik ve özelliklerini paylaşabilmekte, bu açıdan proje bir "rehber" özelliği de taşımaktadır.

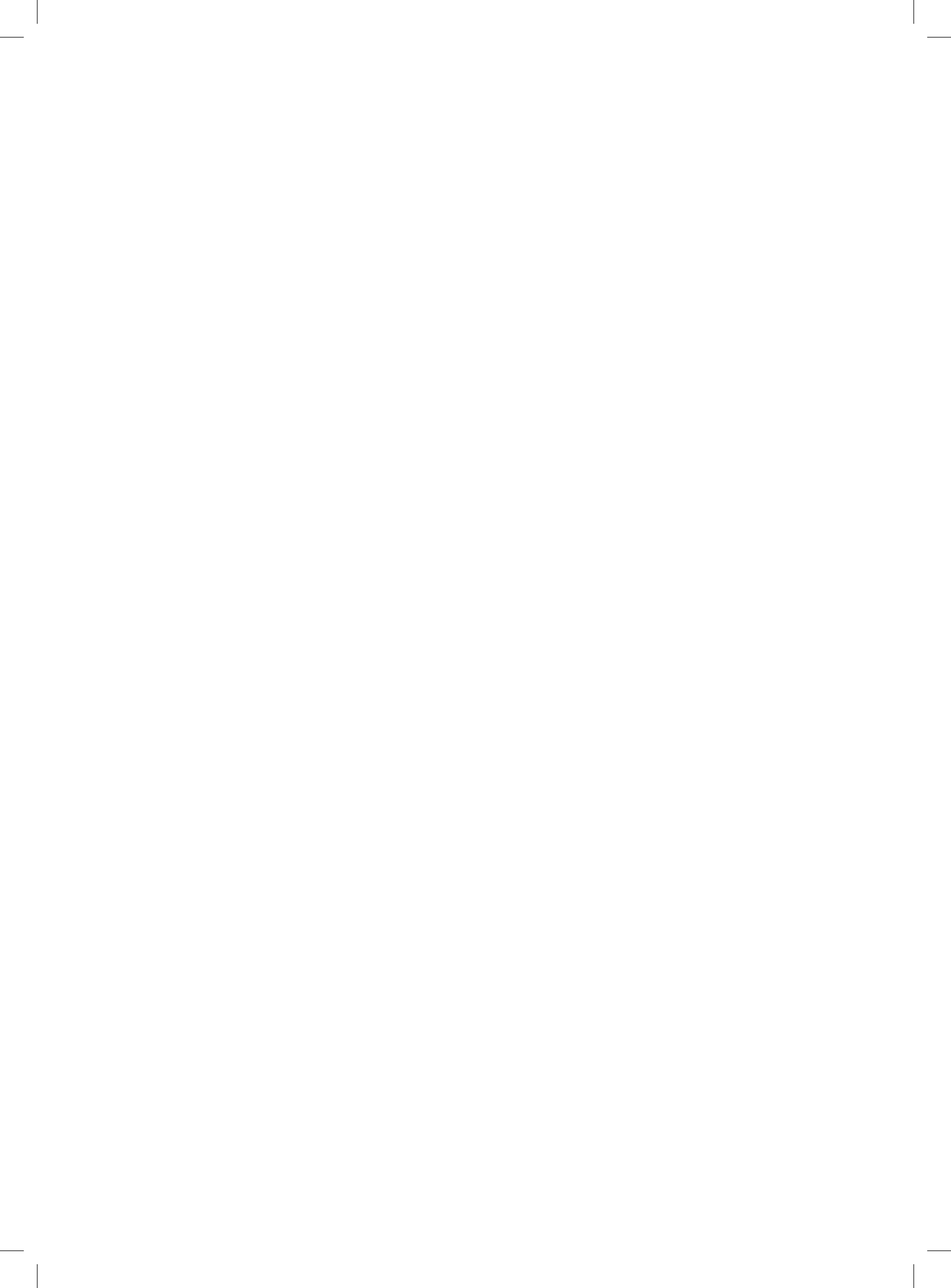
Eşleşen okulların iletişime geçmelerinin ardından bu ilişkiyi sürdürmek okulların sorumluluğunda olup bunu destekleyen öneriler arasında; öğrencilerin birbirlerine mektup yazmaları, öğretmenlerin uygun ders kaynakları/ aktivitelerini paylaşmaları, iki farklı ülkede eş zamanlı olarak farklı çevre etkinliklerinin yapılması, görüntülü görüşme vb. etkinlikler yer alıyor.

Proje ile ilgili detaylı bilgiye Eko-Okullar ulusal ve uluslararası koordinasyonlarından ulaşılabilir.

Söz konusu projeler süreli projeler olup belirlenen proje takvimine göre uygulanmaktadır.

TÜRKİYE ÇEVRE EĞİTİM VAKFI (TÜRÇEV)
EKO-OKULLAR PROGRAMI
www.turcev.org.tr
www.ekookullar.org.tr

Mutlukent Mah. 2026. Sokak No: 3 Beysukent • Çankaya/Ankara
Tel: +90 312 222 12 90-99 • Faks: +90 312 222 11 42

ekookullar@turcev.org.tr
ankara@turcev.org.tr